

Club Excursionista de Gràcia

G E N E R
F E B R E R
2 0 0 4

PASSATGE MULET, 4
TEL: 93 237 86 59
FAX: 93 237 31 48
08006 BARCELONA

"MAI ENRERA"

Butlletí social

*Publicació degana de la premsa de Gràcia
Creu de Sant Jordi 1992*

*XXII Any - 2a. Època, núm. 77
Fundat l'any 1922*

*Mar d'esquerdes del
Glacier Blanc (Écrins).
Fotografia de Roger
Gras*

EDITORIAL

LA COMUNICACIÓ I LES NOVES TECNOLOGIES

Dins del butlletí núm. 370, de data setembre-octubre del 1977, la redacció ens informava de les activitats dels nostres consocis per tal que els diferents mitjans de comunicació, i en aquest cas el diari *Avui*, publicuessin diversos articles fent referència a diferents àmbits de l'excursionisme. Aleshores en Carles Albesa ja promulgava la promoció de la setmana del llibre i el disc de muntanya a través de la lloança al Montseny així com la dedicació a la poesia de Mossèn Cinto Verdaguer.

Alexandre Marcet parlava de la projecció del nostre excursionisme a Europa a través de l'opinió de grans alpinistes d'arreu com ara el suís Jean Juge, president del Club Alpi Suís, i també del mateix Reinhold Messner, sense oblidar Riccardo Cassin i Kurt Diemberg. En Jordi Colomer ja feia reflexions sobre la professionalitat dins de l'excursionisme argumentant com era de necessària la formació dins de les entitats per tal de conèixer les tècniques adequades a l'hora de la pràctica de l'alpinisme. En Joan Cervera ens recordava l'evolució de l'excursionisme històric i com aleshores per a la defensa de la cultura catalana calia adherir-se al Congrés de Cultura Catalana. També cal recordar dins del mateix butlletí les reflexions de Carles Albesa sobre la lletra M, enllaçant la M de Montseny amb la de Makalu o de *muntanya*.

Dins del mateix butlletí hi havia altres articles, dels quals farem referència en el futur, però que serveixen per a destacar la gran importància de la comunicació per tal que el nostre teixit associatiu i la resta de societat conegui la realitat de la nostra entitat i les seves activitats. Aquest és el nostre interès en fer arribar el nostre esport a la resta de la societat, un dels resultats de l'aportació del qual al llarg dels anys d'existència del nostre club és una vegada més la presentació en societat d'un esdeveniment anomenat la festa de l'excursionisme català, com és ara la Matagalls-Montserrat, en un CD en 3D que recull totes les possibilitats a l'hora de preparar un itinerari adient al llarg dels 83 km que té aquesta històrica activitat. Aquest CD permet conèixer en forma i imatge aèria o amb mapa topogràfic qualsevol indret de la geografia que inclogui dins de l'arxiu i també fer la marca amb GPS per aprofitar el recorregut per a arxivar-lo i utilitzar-lo novament. Aquestes noves tecnologies permetran millorar la seguretat a l'hora de preparar qualsevol sortida ja que el reconeixement de l'itinerari serà pràcticament real i en funció de la previsió del temps ens farà valorar els riscos reals de l'activitat.

Estem davant de noves tècniques de seguretat que ens obligaran també a millorar els nostres coneixements en tècniques de muntanya, però que ens ajudaran a simplificar la nostra activitat.

Francesc Sanahuja

EL NOSTRE ADÉU...

El passat dia 11 de novembre ens deixà un gran poeta, un home molt coherent que tenia entre altres prioritats ser senzill i fer-se entendre per tothom en la seva aparent ingenuïtat, malgrat que era posseïdor d'una gran saviesa.

Fa un temps vaig llegir unes ratlles que havia escrit en Martí i Pol; crec que avui poden servir per a donar-li el nostre adéu.

Rafel Saperas

Estenc la mà i no hi ets
Però el misteri d'aquesta teva
absència se'n revela
Mes doliment i tot, del que pensava
No tornaràs mai més, però en les
coses i en mi mateix
hi hauràs deixat l'empremta de la
vida que visc, no solitari
sinó amb el món i tu per companya,
ple de fins i tot quan no et recordo
i amb la mirada clara dels qui
estimen
sense esperar cap llei de
recompensa.

Miquel Martí i Pol

**El CD-ROM de la Matagalls-Montserrat ja està a la venda a la Secretària del Club
Què tal com a regal de Reis...?**

QUE L'ANY 2004 ENS PORTI A TOTS SALUT, AMOR I PAU!!!

AGENDA

GENER

13, dimarts

DIADA DEL CLUB

15, dijous a les 21:30

Secció de Muntanya

Cicle d'audiovisuals Josep Buch i Parera

ETIÒPIA EN BTT: VOLTA A AMARASHA I

LA SILVERETTA, UNA TRAVESSA PER GAUDIR (ESQUÍ DE MUNTANYA (es fan dos passis!))

Coordinació: Jaume Jubert

18, diumenge

Secció de Muntanya - GR-1

4 ETAPA: SERINYÀ - TORTELLÀ

15,500 Km. - 4 h. 10'

Coordinació: Manel Arnau

22, dijous

Matagalls-Montserrat

CONSTITUCIÓ DE LA COMISSIÓ

MATAGALLS-MONTSERRAT 2004

25, diumenge

Secció de Muntanya

Cicle sortides d'esquí de fons

LLES

Coordinació: Martí Santamaria

31, dissabte a les 10:00

Secció Cultural

VISITA COMENTADA A LA CATEDRAL DE BARCELONA

Lloc de trobada: Pia Almoina – Catedral.

Coordinació: Maria Dolors Lázaro

FEBRER

15, diumenge

Secció de Muntanya

Cicle sortides d'esquí de fons

GUILS

Coordinació: Martí Santamaria

21 i 22, dissabte i diumenge

Secció de Muntanya

Cicle de sortides de mitja muntanya

LA GARROTXA

Coordinació: Montse Peramiquel

22, diumenge

Secció de Muntanya - GR-1

5ª ETAPA: TORTELLÀ - OIX

14,200 Km. - 4 h. 30'

Coordinació: Manel Arnau

MARÇ

14, diumenge

Secció de Muntanya

Cicle sortides d'esquí de fons

FONTROMEU

Coordinació: Martí Santamaria

21, diumenge

Secció de Muntanya - GR-1

6ª ETAPA: OIX - SANT PAU DE SEGÚRIES

19,700 Km. - 5 h. 15'

Coordinació: Manel Arnau

21 i 22, dissabte i diumenge

Secció de Muntanya

Cicle de sortides de mitja muntanya

CAMÍ DE RONDA: EL BAIX EMPORDÀ

Coordinació: Sergi Xanco

27 i 28, dissabte i diumenge

Secció de Muntanya

Cicle sortides d'esquí de fons

PLATO DE BEIL

Coordinació: Martí Santamaria

PRIMER CICLE DE SORTIDES D'ESQUÍ DE FONS

Davant l'increment al Club de practicants de l'esquí de fons, i preveient que el nombre d'aquests augmenti, ens proposem fer un cicle de sortides obertes a qualsevol nivell, tant de principiant com de corredor. Les sortides es detallen a continuació, fent avinent que la climatologia i l'estat de la neu son cabdals; en principi, seran d'un dia, excepte una, que serà de cap de setmana.

Els desplaçaments seran en vehicles particulars i el material l'haurà de portar cadascú. S'intentarà a cada sortida donar una mica de classe teòrica als principiants i fer los lliscar per les zones més adequades per a ells. És aconsellable portar un mínim d'equip per a les sortides, com pot ser roba d'abric, menjar i beguda. Si voleu fer salut, esport, no gastar gaires diners i no ser víctimes dels surfers, descobriu l'esquí de fons, l'original.

Sortides:

21 desembre, Coll de la Llosa

25 gener, Lles

15 febrer, Guils

14 març, Font Romeu

27 28 març, Plato de Beil.

El material es pot llogar a qualsevol estació d'esquí. Per a més informació truqueu a Martí Santamaria: 637607350, de dia, o 932374230, de nit.

Trobades tots els dijous a les nou del vespre

Martí Santamaria

MATAGALLS - MONTSERRAT

MOSSÈN JAUME OLIVERES, PRECURSOR DE LA MATAGALLS- MONTSERRAT

L'any vinent celebrarem la vint-i-cinquena edició de la Matagalls-Montserrat. I organitzar, des del 1972, vint-i-cinc travesses d'aquesta magnitud mereix, per a l'Entitat i tots aquells i aquelles que

ho han fet possible, el nostre reconeixement i la nostra gratitud. Enhorabona, doncs, per aquestes merescudes *noces de plata*.

El 2004 serà, també, l'any del centenari d'aquella primera excursió que, el 4 d'agost de 1904, féu Mn. Jaume Oliveres des del cim del Matagalls fins al monestir de Montserrat. "Anar a Montserrat a peu no és res de l'altre món, però anar-hi des del Montseny i en un soldia és un rècord que no sé

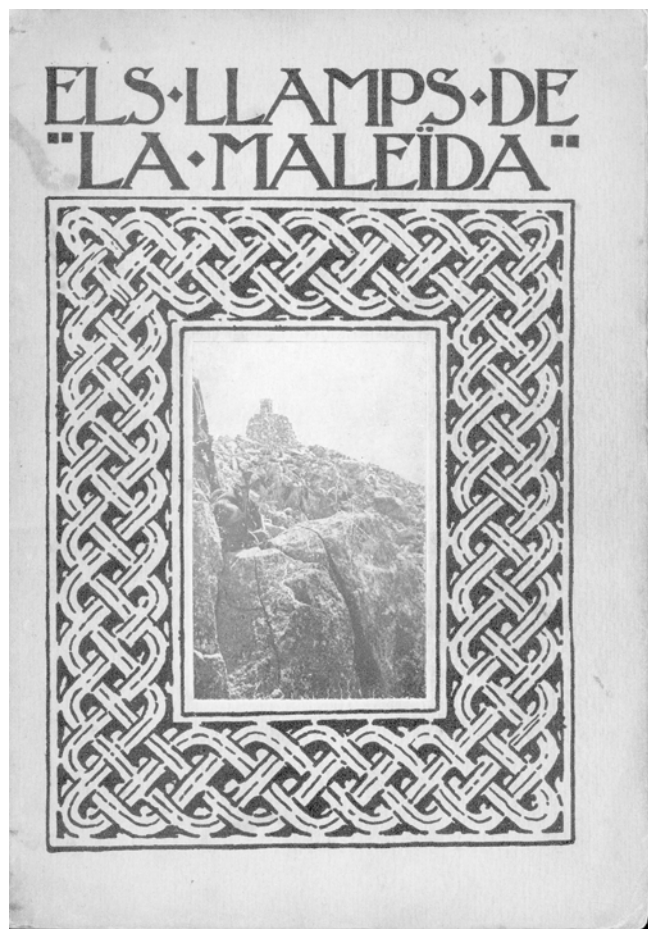

si el jovent d'avui seria prou fort per a batre". Una frase que el mossèn deixà escrita —uns anys després— com una mena de repte. Un desafiament que, després de diversos intents, feren realitat dos membres del Club Excursionista de Gràcia (Carles Albesa i Jordi Ribot) l'any 1962, tot emprant-hi 23 hores i 30 minuts en total.¹

És a partir del 1972 quan la Matagalls-Montserrat, ja com una activitat intersocial organitzada pel Club Excursionista de Gràcia, permet que un bon grapat de joves i no tan joves acceptin aquest repte demostrant que son prou *forts* per a batre'l. I és ben segur que, després de cada edició, Mn. Jaume Oliveres —des d'on sigui— felicita amb un murri somriure de complicitat els marxadors que han resistit. Però, qui era Mn. Jaume Oliveres?²

Jaume Oliveres i Brossa nasqué a la Garriga (Vallès Oriental) el 13 de gener de 1877. Efectuà els estudis primaris a Granollers. Podríem dir que les seves primeres excursions les feia ja des de col·legial tot anant i retornat diàriament, a peu, des de casa seva, a la Garriga, fins a l'escola. El 1892, amb quinze anys, ingressà al Seminari de Barcelona. Amant de la muntanya, aquest bon caminador tingué en el Puiggraciós, el Tagamanent, els cingles de Bertí i el Montseny uns bons i propers escenaris per a les seves excursions de joventut. Ordenat sacerdot, cantà la primera missa, al seu poble natal, el 27 de

setembre de 1903. Al cap d'un any, el 4 d'agost de 1904, juntament amb un altre capellà —possiblement el seu bon amic i, també, notable excursionista Jaume Surià— va fer la travessa des del cim del Matagalls fins al monestir de Montserrat,³ el precedent de la nostra Matagalls-Montserrat.

Mossèn Jaume Oliveres exercí les seves primeres funcions sacerdotals com a vicari a Castellbisbal i com a superior al Seminari Major de capellans retirats de les Corts. Enamorat dels Pirineus, esdevingué un dels pioners de l'excursionisme i de l'escalada a Catalunya. El 24 de juliol de 1906 efectuà la primera ascensió a l'Aneto per la vall de Corones i l'aresta nord-oest, amb descens per la cresta de Llosars, amb què obrí l'anomenada *via dels descalços*, que permet pujar al cim més alt dels Pirineus amb espardenyes i sense necessitat de mullar-se els peus a la gelera. El 1910 ingressà com a soci al Centre Excursionista de Catalunya. Aquest mateix any pujà de nou a l'Aneto, per la cara nord —primera nacional—, sense passar pel pas de Mahoma. Encara, l'agost d'aquell actiu any, recorregué durant vuit dies —amb una primitiva tenda d'acampada— un seguit de cims i llacs de l'Alta Ribagorça, Monastero, Sant Maurici, cercles de Saburedo i Ratera. Una experiència pionera que ressenyà, el 1932, en el butlletí del nostre Club.⁴ El 1911, una nova primera nacional a l'Encantat Gran i també, l'any següent, al Petit.⁵ El setembre de 1915 mossèn Oliveres i el seu gran amic mossèn Jaume Surià pujaren i entronitzaren la Mare de Déu de les Neus a la capella situada davant del refugi

de la Renclusa, a l'altre costat del torrent. La Maladeta, els Besiberri, el tuc de Molières... Jaume Oliveres continuà recorrent la serralada pirinenca fins que, el 27 de juliol de 1916, la cordada formada per ell, Eduard Kröger, Adolf Blass i el guia Josep Sayó va rebre els efectes d'un llamp —que matà els dos últims— quan creuaven el pas de Mahoma.⁶ El nostre pirineïsta realitzà el 1917 una important campanya al Mont Perdut, Tres Sorores, Ordesa, Añisclo..., amb ressenyes, itineraris i horaris amb la intenció d'elaborar una guia de la zona.

A finals de 1917, en compliment d'una promesa feta en ocasió de l'accident del pas de Mahoma, es traslladà a les missions caputxines de Veneçuela. Allà edificà l'església de Tumeremo a l'àrea del Caroní, una parròquia que no havia tingut un capellà estable des del fatídic any 1817, en què els indis assassinaren els darrers missioners caputxins catalans. Mossèn Jaume Oliveres retornà a Catalunya el 1925, després d'una labor exemplar al llarg de vuit anys a terres americanes. El 1929, el Centre Excursionista de Catalunya li lliurà la Medalla d'Or de l'Entitat.

Exercí com a sacerdot per tota la diòcesi barcelonesa fins al 1930, any en què el bisbe Irurita li encomanà la construcció de l'església i parròquia de Santa Teresa de l'Infant Jesús al barri de Gràcia de Barcelona. La primera pedra del nou temple es col·locà el 3 d'octubre de 1931 i el 15 de juny de 1933 el mateix bisbe Irurita beneí la capella provisional de la nova parròquia.

Mossèn Jaume Oliveres, amb el parèntesi que suposà la seva estada a Veneçuela, retornà sovint als Pirineus, on cada any, el 5 d'agost, festivitat de la Mare de Déu de les Neus, pujava fins als 2.150 m de la capella de la Renclusa per a celebrar-hi missa. Ho continuà fent, durant tota la seva vida, mentre les circumstàncies històriques i les forces li ho van permetre. Veí de Gràcia —viví al número 25 del carrer Congost—, Mn. Jaume, tot i continuant com a soci del Centre Excursionista de Catalunya, decidí ingressar en la nostra Entitat. Així, el 16 de maig de 1931 esdevingué el soci número 617 del Club Excursionista de Gràcia. El seu mestratge i bondat foren de gran utilitat per al nostre Club. Els seus consells, orientacions, conferències, articles en el butlletí... van ser sempre estimats i valorats. La seva fidelitat al Club, fins a la seva mort, proven que ell també s'hi trobà a gust.

El 1936, per la seva condició de religiós, es va veure obligat a amagar-se. Aconseguí arribar a la zona *nacional*, i el 3 de febrer de 1939 retornà a Barcelona acompanyant,

Clasé N. Cuyas
Verge de les Neus de La Renclusa

com a capellà, la segona línia del Terç de Requetés de Nostra Senyora de Montserrat. El mes d'agost de 1940 es retrobà amb el seu bon amic Jaume Surià —que com ell havia marxat a les missions de Veneçuela— i plegats acudiren a restituir la imatge de la Mare de Déu de les Neus, malmesa i amagada durant la guerra. Reprengué la seva tasca parroquial a Santa Teresita, a la Via Augusta de Barcelona. El 7 de juny de 1942 cobrí el temple i el 3 d'octubre d'aquell mateix any, tot i que inacabada, s'inaugurà l'actual església, la façana de la qual és feta amb pedra de Folgueroles. El 1948, després de divuit anys d'entusiasta dedicació, fou nomenat rector d'aquesta parròquia.

El 1946 va ser guardonat amb la Medalla d'Argent al Mèrit Esportiu de la Federació Espanyola de Muntanyisme. El 1949, amb setanta-dos anys d'edat, aquest home que, segons l'opinió de Josep Iglésies, fou la figura més representativa de l'excursionisme pur, a qui no mougé cap especulació científica ni artística ni literària, sinó un principi elemental d'amor i admiració pels Pirineus, pujà encara a l'Aneto. Morí als vuitanta anys a les tres de la matinada del dia 6 de setembre de 1957. Les seves restes reposen a la parròquia de Santa Teresita, ben a prop del nostre Club, en el passadís central i al peu de l'altar major.

I mentre la Matagalls-Montserrat gaudeixi de la bona salut que té ara, la memòria, el record i l'homenatge anual a Mn. Jaume Oliveres, l'excursionista i consoci que ens precedí en la travessa, estaran assegurats.

Josep Arisa i Molas

¹ Jordi RIBOT, "Excursió des de la Creu de Matagalls al Monestir de Montserrat", *Mai Enrera* [Barcelona], núm. 424 (setembre de 1988).

² Per a l'elaboració d'aquesta biografia s'han consultat els treballs següents:

Jaume OLIVERES, pvre., "Del Montseny a Montserrat en una jornada", *Butlletí de G. E. Joventut Catalana* [Barcelona], núm. 22 (maig-juny 1929).

Daniel LIZARRITURRY, "Homenaje a Mosen Oliveres", *Montaña* [Barcelona], núm. 49 (maig-juny 1957).

Agustín JOLIS FELISART, "Jaime Oliveres Brossa. El Aneto ha perdido otro de sus hombres", *Montaña* [Barcelona], núm. 51 (setembre-octubre 1957).

J. B., "Recordando a mosen Jaime Oliveres", *Butlletí del Club Excursionista de Gràcia* [Barcelona], núm. 192 (novembre 1957).
Essa, "Qui era Jaume Oliveres", *Mai Enrera* [Barcelona], núm. 424 (setembre 1988).

³ Mn. Jaume Oliveres ressenyà aquesta excursió vint-i-cinc anys després quan el Grup Excursionista Joventut Catalana, una modesta entitat desapareguda fa molts anys, li demanà un article per a un número extraordinari del seu butlletí (núm. 22), corresponent als mesos de maig-juny de 1929. S'hi anomenen nombrosos indrets i llocs del recorregut que permeten, en línies generals, reconstruir l'itinerari que els dos clergues van seguir. Aquesta ressenya ha estat reproduïda a la revista *Mai Enrera* del Club Excursionista de Gràcia de setembre de 1988.

⁴ Jaume OLIVERES, "Una experiència reeixida", *Mai Enrera* [Barcelona], núm. 87 (maig de 1932).

⁵ Jaume OLIVERES, "Dugues ascensions als Encantats (1910 i 1911)", *Butlletí del CEC*, 1912.

⁶ El mateix Jaume Oliveres donà testimoni d'aquesta tragèdia en el llibre *Els llamps de "La Maleïda"* (Barcelona, Ed. Lluís Gili, 1917).

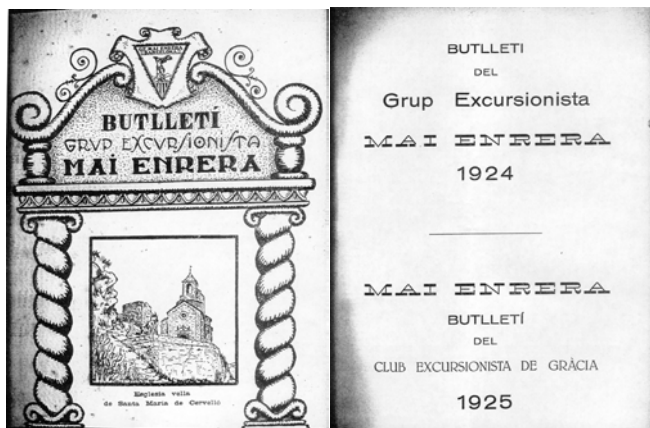

CULTURAL

MAI ENRERA, 80 ANYS

Aquest any 2004 es compleixen vuitanta anys de l'aparició de la nostra revista *Mai Enrera*. És una efemèride que celebrarem amb el Taller d'Història i el Districte de Gràcia, ja que és la revista degana de la nostra vila.

Els seus continguts històrics i esportius han merescut durant tots aquests anys la bona valoració dels seus lectors. La vida de Gràcia, els seus costums i tradicions, d'una banda, i l'empenta excursionista del Club, de l'altra, han anat omplint les seves pàgines. Tant és així, que els historiadors la consulten i és molt apreciada dins el món esportiu.

Com és natural, també ha tingut els seus alts i baixos, però malgrat tot ha seguit publicant-se amb entusiasme. Els mateixos socis l'han anat nodrint amb els seus articles i esperem que així serà per molts anys.

Vuitanta anys és un aniversari important i caldrà celebrar-lo oportunament.

VISITA COMENTADA A LA CATEDRAL DE BARCELONA

Us convidem a fer una visita a la nostra catedral. Seguirem un recorregut molt interessant, començant per la porta de Sant Iu, el cor, l'altar major, les capelles

dels artesans, com ara la dels sabaters, Sant Marc, el claustre, els terrats, el baptisteri i la Seu a mitja alçada.

DATA : Dissabte 31 de gener del 2004, a les 10 del matí.
LLOC DE TROBADA: Pia Almoina – Catedral.

La visita serà comentada, guiada i gratuïta. Us hi esperem.

SEGONA FIRA DEL LLIBRE DE MUNTANYA SANTA MARIA DE CORCÓ – L'ESQUIROL

(Collsacabra) 4 i 5 d'octubre del 2003

El nostre Club va presentar un estand a la 2a Fira del Llibre de Muntanya a Santa Maria de Corcó. Seguint els criteris d'itinerància de les entitats creadores, l'any passat aquesta va ser organitzada a Tavertet.

Estand del Club. Fotografia de Maria Glòria Vives

Amb una gran expectativa de participants, la Fira del Llibre de Muntanya ha demostrat, amb escreix, que respon a les perspectives de dotar Catalunya d'un espai regular de trobada amb la muntanya i el món de la comunicació.

S'hi organitzaren taules rodones, amb temes específics relacionats amb l'aigua i la muntanya, ja que les Nacions Unides van declarar l'any 2003 l'Any Internacional de l'Aigua Dolça. Com a President d'Honor de la Fira va fer una esplèndida dissertació el Dr. Ramon Panikkar i Alemany.

Al nostre estand s'hi exposaren publicacions del Gràcia i llibres editats per consocis. El gran nombre de visitants va fer possible donar a conèixer la nostra Entitat.

Maria Dolors Lázaro Palau

ÉCRINS: VIATGE AL CENTRE DE LA TERRA

Després d'un fabulós *tour*turístic pel nord d'Itàlia i uns dies de *trekking* per les Dolomites, als Alps italians, la Mª José i jo ens disposàvem l'1 d'agost a anar a Vallouise, una petita població francesa als peus del Parc Natural dels Écrins. Juntament amb en Xavier Martínez i la seva xicota, la Sílvia, volíem fer l'ascensió de la Dome Neige per la via normal. En aquest mateix poble ens vam trobar tots quatre. L'ascensió començà el dia següent.

En la primera jornada vam fer un desnivell de quasi set-cents metres per a arribar al refugi del Glacier Blanc, a 2.542 metres d'alçada. Ens vam proposar pujar tranquil·lament en dues etapes i gaudir així de cada minut. La veritat és que el paisatge donava poques satisfaccions: el riu que passa prop de l'aparcament quasi no portava aigua, el Glacier Nègre, al peu del Pelvoux, era una autèntica tartera on l'únic que no s'hi veia era neu o glaç i, a sobre, a 1.800 metres, des d'on sortíem, ja no hi havia arbres que ens fessin ombra. Van ser quatre hores sota un sol de justícia. Aquesta etapa la comparteixen els alpinistes amb els turistes, que van simplement a veure la llengua del Glacier Blanc (en extrem retrocés) o, fins i tot, a pujar una mica més fins al mateix refugi.

Al dia següent tocava llevar-se una mica més d'hora per no arregar les hores de més sol, i pujar fins al refugi dels Écrins, a 3.175 metres. El bonic camí inicial canvia per una grimpada i per una curta passejada per dins del mateix Glacier Blanc. Allí ens vam encordar tots quatre i vam animar les noies, per a les quals era el primer cop.

Després de també quatre hores, vam fer l'últim tram per a accedir al refugi, un fètid indret on els corbs s'alimenten de les defecacions que surten de les latrines a peu de precipici, prop del camí d'ascensió i accés a les mateixes instal·lacions. Tot plegat et donava una idea de com es vivia a l'edat mitjana. Almenys aquest cop el sopar va estar a l'altura de les expectatives, no com l'anterior nit, en què, si pagues 5.000 de les antigues pessetes (preu de federat) per la mitja pensió, esperes un mínim de qualitat. Allí vam celebrar modestament el meu aniversari, a l'espera de fer un bon sopar al poble dos nits després.

El 4 d'agost era el dia de l'atac al cim, que només faríem en Xavi i jo, tal com estava planejat des del principi. Ens vam llevar a les tres de la matinada, seguint les indicacions dels guardes. Vam esmorzar a dos quarts de quatre i a les quatre descendíem del refugi cap a la glacera. Un cop en terreny glaçat, ens vam equipar: grampons, piolet en mà, arnés, corda, bloquejadors i casc. Com que en aquella hora feia calor, no em vaig equipar ni amb el Gore-Tex ni amb els guants. Era increïble la quantitat d'esquerdas que havíem de travessar. Amb molt de compte, les anàvem

passant d'una en una sense fer grans malabarismes. Si havíem de passar-ne una de més ampla, o un pont de neu, un assegurava el piolet abans que passés l'altre.

Després d'una mitja hora de caminar per la glacera, i quan estava a punt de dir-li que el terreny havia millorat molt, va esdevenir el desastre: el terra se'm va trencar als peus i vaig caure per una traïdorencia e s q u e r d a c o m p l e t a m e n t tapada. És increïble que de pressa que treballen els pensaments, ja que en l'escàs segon de caiguda vaig tenir temps de pensar, primer, que se m'enfonsava una cama per la neu, com

Cordada: Sílvia, Xavi, Roger i Mª José

tantes vegades ens passa pels Pirineus quan fem hivernals, i, després, pensar que allò era la fi, que em matava, i em preguntava per què m'havia hagut de passar a mi. Mentrestant, de la caiguda només recordo que em vaig agafar fort al piolet, que camejava, que em donava cops de cap per les glaçades parets del cau i que no vaig tenir temps de fer un sol crit de socors, o d'angoixa. De cop i volta vaig quedar aturat i penjat com una llonganissa: no m'ho podia creure. La primera reacció va ser comprovar que no hi havia extremitats trencades i seguidament mirar amunt, veure que era a uns set o vuit metres sota el glaç i preguntar si el Xavi estava bé. Havíem tingut sort: no tenia ferides de consideració, en Xavi estava perfectament i havia fet una perfecta detenció amb el piolet a través de la corda.

La seva impressió va ser completament diferent: "En un tancar i obrir d'ulls, ja no eres davant meu", em va comentar més tard. Encara que semblava mentida, em va dir que hi ha temps a reaccionar, ja que els metres de corda que portem recollida i la fricció de la corda amb el caire de l'esquerra et donen uns segons de reacció, i el fet de portar la corda amb un nus al voltant del piolet ja et dona mitja feina feta. Primerament va clavar l'extrem inferior del piolet, però a causa de la duresa del glaç amb prou feines el va clavar uns mil·límetres, i allò cedia. Seguidament va deixar-lo caure amb el pes del seu cos i el va clavar per l'extrem superior, on hi ha la dent de serra, més efectiva.

El pitjor ja havia passat. Sense perdre la serenitat, però lluny d'estar tranquil, havia d'intentar sortir d'allí. L'estretor de l'esquerra podia ser un punt a favor, ja que tenia l'esquena tocant una paret i les cames a l'altra. La motxilla em va quedar una mica torta per un costat. La cosa més fàcil era intentar pujar ajudant-me dels grampons i el piolet, i amb l'esquena repenjar-me en tot moment en la paret de darrere. Va ser un autèntic fracàs. En els sis anys que fa que practico aquest esport, mai havia vist un glaç com aquell. Els grampons eren tan inútils com unes vambes; no podien fer el més mínim forat, i tres quarts del mateix el piolet. Després de molt picar, feia un petit forat totalment

inestable per a aguantar el meu pes. Realment l'equip que portava no era per al glaç. Els nervis encara estaven relativament serens, ja que tenia un pla B: utilitzar els bloquejadors a manera de *yumaro puny i croll* com fèiem en les pràctiques d'espeleologia. L'un ja el tenia preparat a la corda; l'altre el vaig col·locar tot comprovant que el pols de les mans era força tremolós i que tenia un profund tall en un dels dits de la mà dreta. Recordo que tenia als dits el vuit per fer descens en ràpel, i la temptació de tirar-lo al buit. En aquell moment no se'm va ocórrer que allò m'hauria servit per comprovar la profunditat de l'esquerda, ja que el frontal no arribava a il·luminar el fons. De totes maneres, mai hauria arribat al fons, ja que cada vegada es veia més estreta, i segurament a uns tres o quatre metres més avall, m'hauria quedat encallat.

Panoràmica de la Dome Neige i la barra dels Écrins.

Un cop preparats els bloquejadors, moviment amunt per pujar el del puny, i seguidament fer força amb el peu sobre el pedal per pujar els primers centímetres. El resultat va ser completament diferent a l'esperat: en contra de la seva utilitat, el bloquejador va tornar a descendir. La corda era massa estreta i molla. Ho havíem provat la nit abans al refugi i semblava que havia de funcionar, però allí la corda estava seca, i no tan tensa. Acabava de rebre una bona lliçó en un mal lloc. La desesperació m'envaïa el cos quan vaig dir al Xavi que no podia pujar per mi mateix, i ja us podeu imaginar com em vaig sentir després de la seva lògica resposta: "Jo no puc pujar-te: m'he d'assegurar que el piolet no cedeixi".

Les següents paraules que em va dir van ser un cop d'esperança: "Ve cap a nosaltres un grup de cinc bascos". A pesar d'haver sortit els últims del refugi aquella matinada, vam tenir l'extremada sort d'avançar un grup de cinc bascos pocs moments abans de l'accident. Un d'ells ens va comentar: "Veíamos a un tío sentado en el suelo, sólo, y con su linterna mirando hacia atrás. Aquello no era normal i fuimos a ver". Primer no vaig pensar que ells em poguessin treure, però sí que almenys podrien donar l'avis al refugi.

Lluny de tot pronòstic, Eneko, Iker, Josu, Jon Andoni i Urtzi, els cinc bascos, em van poder treure de l'esquerda. Em van preguntar si podia treure'm la motxilla i penjar-me-la d'un mosquetó. Ho vaig intentar, però no va ser possible, ja que tenia una espatlla tocant la paret de darrere i m'era molt difícil moure'm. Primer ho van intentar tirant directament

de la corda de què penjava, però no va ser possible a causa de la seva elasticitat. Els primers centímetres que em van pujar, ràpidament els vaig tornar a baixar, cosa que em va generar encara més angonya, ja que no em treia del cap que a la corda li podria passar quelcom si fèiem moviments bruscos, i fer el meu últim viatge uns metres més avall. Assenyadament, de seguida em van fer arribar una corda seva amb un mosquetó a l'extrem per lligar-me'l a l'arnés. A dalt havien preparat la corda en forma de Y, dos d'ells assegurant els extrems, el Xavi assegurant la primera per si de cas i els altres tres tirant de la segona, ajudats de politges. Havia pujat un metre quan les esperances es tornaven a esvaïr; un altre cop vaig tornar a la posició inicial: a dalt un piolet es va doblegar i va cedir. Em van dir que m'esperés, i uns minuts més tard, després d'haver-me tirat una quantitat considerable de neu pel clatell, per preparar un piolet a l'extrem de l'esquerda per evitar la fricció de la corda, tornava a començar l'ascensió. Aquest cop no hi va haver més interrupcions que uns segons per descansar tots plegats a mig camí. Cada cop veia la llum de la sortida més a prop, a ritme de *bat, bi, hiru* ('un, dos, tres', en basc).

L'esquerda que se'm va menjar.

En pocs minuts, vaig sortir i vaig sentir que tornava a néixer un dia després del meu aniversari, i em vaig abraçar al noi que em parlava tota l'estona. Vaig agrair particularment al Xavi haver salvat les nostres vides i a la resta del grup en general haver-me tret d'allí. Seguidament em vaig treure el polipropilè, xop per la pluja de neu que havien tirat, i vaig posar-me el polar i el Gore. Les cames em tremolaven pel fred i per la tensió passada. Vam estar força estona comentant la jugada, recollint material i fent-nos unes fotos que ningú de nosaltres, sobretot en Xavi i jo, oblidarem mai. Ens van confessar que un d'ells coneixia la teoria de rescat de persones en esquerdes, però que mai ho l'havien practicat. Era patent la seva expressió de satisfacció per la feina que havien fet.

Evidentment, després d'avaluar danys (tall al dit, rascades a les mans, espatlles, cara, dolor al cul i al genoll dret), l'únic camí possible era el de tornada. Amb nosaltres van tornar tres dels bascos que per aquell dia ja en tenien prou, i els dos altres van continuar un tros de l'ascensió a la Dome Neige. Aquest cop, i per més calor que fes, portava guants i Gore, a més de tot el que ja portava abans. Com desgraciadament s'ha pogut comprovar aquest any al CEG, el casc és un element clau per a l'alpinisme, a pesar de la seva poca utilització en general. Si no hagués estat pel casc, no se com hauria quedat allí dins, ja que els cops de cap que notava era l'única cosa de que em vaig adonar

mentre queia. Les ulleres de veure-hi també van sortir quasi intactes gràcies al casc.

Amb la llum del dia vam veure la causa de tots els problemes: havíem sortit de la traça principal i vam seguir unes petjades que no eren les correctes. Doncs bé, en la tornada, que poca gràcia em feia de tornar a saltar esquerdes, ens vam creuar amb tres cordades. A cadascuna els vam dir en tots els idiomes que sabien que aquell camí no era el bo, i que tornessin per recuperar-lo, ja que un de nosaltres havia caigut per una esquerra. El primer grup, de francesos, ni cas: ells anaven al Roche Faurio i aquell era el camí més curt. La segona cordada, d'americans possiblement, ni cas tampoc; van parar a posar-se els grampons que encara no duïen posats, i van continuar com si amb això, i el fet de ser americans, ja fossin immunes a les esquerdes. La tercera cordada, de francesos també, van ser els únics a fer-nos cas, tot i que per a accedir a la traça bona van tallar camí per sobre de glacera verge, fent encara més perillosa la seva progressió.

El grup de bascos que em van treure. Un final feliç.

Sobre dos quarts de vuit arribàvem al refugi, on ens esperaven les nostres xicotes. Els ho vam explicar tot entre reprensions del guarda gavatx que ens feia callar, ja que el guarda del torn de les tres estava dormint. En cap moment va preguntar res en veure'm mig coix, amb sang a la cara, ni mentre elles em feien una primera cura i embenatge al dit, que és la part que en va sortir pitjor. Realment considero que vaig sortir il·lès d'aquesta aventura, però almenys s'hauria d'esperar un mínim de preocupació dels guardes de refugis, per si aquella persona ha de ser evacuada, o almenys per conèixer alguns detalls de l'accident com ara el lloc i les causes, per si hagués d'advertir de quelcom altres alpinistes que fessin la mateixa ruta. Realment, s'ha de suspendre un cop més l'hospitalitat, l'atenció, la relació qualitat/preu del servei i el menjar dels refugis francesos, així com les lamentables condicions higièniques, sobretot del segon, que de la pudor em pensava que se m'infectarien totes les ferides.

A causa del dolor del genoll, i encara que pugui semblar contradictori, vam baixar d'una tirada les dues etapes prèvies, per si a l'endemà, amb el cop fred, tingués problemes per a articular-lo. Així doncs, un cop al primer refugi, en Xavi va anul·lar la reserva que teníem per aquella nit, dient que un del grup havia sofert un accident, que s'havia fet mal i que baixàriem cap a l'aparcament aquella mateixa tarda. La resposta de la guarda va ser al·lucinant: "Ah, sí? S'ha fet mal? A veure!". Increïble: es pensava que

era una tosca excusa. Ho va deixar estar quan en Xavi li va dir que sortís, que jo era a fora. Li preocupava que ja tenia el sopar fet (i eren les tres!), i ara perdia una reserva. És evident que els guardes francesos s'han convertit en hotelers. Esperem que aquesta actitud no arribi als guardes dels refugis de Catalunya i d'Espanya en general.

Voldria afegir, a tall d'epíleg, que l'accident no m'ha tret ni la més mínima il·lusió de seguir practicant aquest esport, però sí que me n'ha canviat el punt de vista, i em fa veure la muntanya amb més respecte del que ja hi tenia. He après que als Alps s'hi ha d'anar més preparat del que anàvem, amb un grup d'almenys quatre persones, perquè dues puguin donar avís en cas d'accident i no haver d'esperar un miracle. I, sobretot, he après que a l'estiu, amb les calorades que patim a gran part d'Europa, és molt perillós fer hivernals per glaceres en què sents com s'estan fonent i trencant blocs de gel mentre avances. Finalment vull tornar a agrair un cop més al Xavi, Eneko, Iker, Josu, Jon Andoni i Urtzi l'ajuda inestimable que em van donar, ja que gràcies a aquesta ajuda vam poder celebrar el meu aniversari amb un sopar els quatre junts al poble de Vallouise.

Roger Gras

CRÒNICA DE LA SORTIDA DE MITJANA MUNTANYA A PRADES PEL PONT DE DESEMBRE

El cap de setmana del pont de desembre, a la sortida a les muntanyes de Prades, amb previsió de pèrdua per part de molts del companys, vam tenir la sort de comptar amb algú que es coneixia aquestes muntanyes de cap a peus...

Tot va començar el mateix dissabte, quan, en arribar al començament de la ruta al GR7, se'ns va presentar un senyor d'edat avançada que molt amablement i amb desimboltura es va interessar pel nostre itinerari. En explicar-l'hi, malgrat la insistència que el podíem fer tot sols, en posar a prova els seus coneixements sobre el terreny, el vam convidar a venir, tot pensant que no ho faria, però va decidir acompanyar-nos!

Pantà de Ciurana. Fotografia de Carme Ballesta

Dit i fet, ens vam posar en marxa. Al començament, estàvem recelosos de com aniria la sortida amb la seva presència i amb una mica de por que no ens portés a l'hort, però de seguida es va fer amb nosaltres i la sortida va ser tot un èxit. Els dos dies se'ns va fer fosc (ja que les tirades eren més llargues del previst...), ens va ploure (ja sabeu que si hi vaig jo...) i no ens va faltar l'"encigalada" en endinsar-nos per un bosc frondós on el camí, poc

La Mussara. Fotografia de Carme Ballesta

La Trona de Ciurana. Fotogr. de Carme Ballesta

transitat i ple de matolls, havia desaparegut.

Vam fer més o menys el recorregut previst. Ens va explicar i ensenyar curiositats i anècdotes de Prades. Vam aprendre a veure de la natura coses que fins ara ens havien passat desapercebudes, i vam fer molta conya! Tot plegat va fer que vingués amb nosaltres els dos dies. Excursionista nat, àgil com una llebre, alegre, senzill, feliç i satisfet per donar. És agradable trobar persones que desinteressadament i a desconeguts transmeten les seves experiències i coneixements.

El grup amb el seu "guia". Fotografia de Carme Ballesta

Aprofito per felicitar el *bon rotllo* i el consens que va haver-hi en tot moment dins el grup.

Carme Ballesta

PIADA: MONTARDO 2.833 m i TUC DE LLUÇÀ 2.776 m

Data: 7/12/2003,

Cims: Montardo 2.833m i Tuc de Lluçà 2.776m

Participants: 20 companys del CEG (8 la volta completa).

Desnivell: +/- 1.400m 5-7h pujada, 2h descens.

Resum: Complert dia d'esquí de muntanya, fent un itinerari circular amb sortida i arribada al refugi Ventosa i Calvell i ascendint a dos excel·lents miradors de l'Aran i la Ribagorça.

Recorregut: Des del refugi, 2.200m, progressió cap al NE enfilant-nos per la riba O de l'estany de Travessani 2.250m, fins l'estany de Monges 2.420m. Un cop creuat, pujar per la pala S, deixant a l'esquerra el Coret de Oelhacrestada, fins arribar al punt més baix de la carena, des d'on sols resten 100m fins al cim del Montardo 2.833m.

Hem fet el descens diagonalment en direcció SO, passant per sota les Agulles Mengades i accedint per una dreta canal a l'estany del Port de Caldes. De nou pells i amunt fins al port, 2.550m. Bonic descens, a la vessant de Colomers fins la cota 2.350m, i des d'aquí hem remuntat la vall dels Garghils de Sus, cap al N, fins a arribar al Tuc de Lluçà (o Pic Llucià) 2.776m.

Cap al Montardo. Fotografia de Berta Algueró

Ventosa i Clavell. Fotografia de Berta Algueró

Al descens (S) la neu encrostada i el pendent ens han obligat a posar grampons. Ja amb esquís hem davallat per canals i barrancs fins als plans de Colieto 2.150m i amb una curta pujada i encara amb llum, de nou al refugi.

La neu comença als 1.500m, però no hi ha una bona base fins els 2.100. La darrera nevada ha estat de 50 cm, hi encara es troba de tots colors: ventada, pesada, crosta i pols.

L'últim sopar. Fotografia de Jaume Jubert

El temps: gran bo diumenge ... fins les 3. Abans i després núvols i neu.

Agraïments al Guarda per obrir-nos el refugi, l'excel·lent cuina, i els consells.

Jaume Jubert

G I E

AVENC DEL POU DE COSTA DRETA, -103 m

El GIE explora la segona cavitat més fonda de Montserrat

Al llarg d'aquest any, el GIE va programar un cicle d'exploració de les dues cavitats més profundes del massís de Montserrat. La primera va ser a l'avenc dels Pouetons de les Agulles, una cavitat de -123 m que és la més profunda del massís i de la qual ja va sortir publicat un article al butlletí del Club. Aquest cop tocava anar a l'avenc del Pou de Costa Dreta, el segon més fons de la muntanya i que arriba als -103 m de fons. Són els dos únics avencs que passen de -100 metres al terreny conglomerat de Montserrat. A partir d'aquí, ja trobem cavitats de desenvolupament vertical molt menys fondes i també menys interessants. El Pou de Costa Dreta és una cavitat formada per dues vies més o menys paral·leles. La principal es desenvolupa al llarg d'un únic pou de -103 metres que baixa verticalment uns 30-40 metres i després, per tot un seguit de replans, davalla progressivament fins al fons de l'avenc. Presenta evidents formes d'erosió; en un altre temps, un corrent d'aigua es precipitava successivament per les diferents verticals escalonades que componen el pou. Les formes clàstiques i litogèniques són gairebé inexistents i el pou principal testimonia el pas d'un cabal important d'aigua en temps molt, molt antics. Aquesta fou la via que vam triar per a l'exploració.

Va ser una d'aquelles sortides que va anar en conjunt molt bé, però en què van passar incidències que confirmen com és d'important mantenir sempre les normes de seguretat bàsiques de l'espeleologia, com és ara fer un nus al final de la corda, col·locar en ordre correcte les cordes i bagues en els *petates* sense barrejar-les, dominar el pas de nusos i, sobretot, qui instal·la, dominar les tècniques de canvi de sentit. També vam comprovar la necessitat de dur una corda de més *per si un cas*. Els fets són els següents.

Rapelant la primera tirada del gran pou. Fotografia d'Adam Clavet

Instal·lant el segon tram del gran pou. Fotografia d'Adam Clavet

El dia 8 de novembre ens trobem el grup de cinc companys del Club que havíem quedat, molt aviat donat que la cavitat té una llarga aproximació i que l'exploració pot durar unes quantes hores. Tenim l'experiència de l'altre avenc de Montserrat que havíem anat a fer i en què vam arribar de tornada de la cavitat al pàrquing de Can Masana, a Montserrat, a la una de la nit d'un diumenge. La cavitat es troba a la part sud del massís, a la banda del poble de Collbató, d'on surt una pista en direcció a la Vinya Nova. Al cap de poc trobem una esplanada i una cruïlla de pistes; aquí és on deixem el cotxe. Amb un breu esmorzar, agafem el camí de les bateries que puja en direcció al monestir; la pujada es nota, ja que anem força carregats de material. Quan al cap d'una hora arribem a la boca d'un petit avenc, agafem un petit corriol, de vegades perdedor, que ens porta fins a la boca de l'avenc. La boira que hi ha no ens deixa gaudir de la vista que es veu des d'aquest indret a 750 metres d'alçada. L'aproximació ens ha costat més d'una hora i mitja; ha estat més llarga i dura que l'aproximació a l'avenc dels Pouetons.

Ultim rapel abans del final. Fotografia d'Adam Clavet

Un cop a la boca, comprovem que la cavitat està *reequipada*. Efectivament, s'hi han estat fent noves exploracions que han aconseguit recentment connectar definitivament la via Transversal amb la Principal, per on baixarem nosaltres. És per aquest motiu que hi ha instal·lats tres *parabolts* (en lloc d'espits) a la paret d'enfront per a poder muntar una via molt més directa de com es feia abans. Fem la tradicional mirada al pou des de la boca, i admirem la verticalitat fosca que s'endinsa dins un abisme de 103 metres de fondària.

Amb tot el material a punt i preparats, iniciem la instal·lació i davallada de la cavitat. Instal·lar els *parabolts* de la paret del davant, a l'altre cantó del pou, resulta una mica complicat i atlètic, però ho aconseguim sense molts problemes i tirem avall. Hi ha també el dubte sobre la corda nova que portem de 80 metres. És molt més prima i llisa, per la qual cosa pensem que no frenarà tant. Un cop desbloquejat el descensor i iniciat el rapel, comprovem que s'ha d'anar amb compte perquè llisca més del que és normal, però s'hi pot baixar bé. Alguns baixen aquesta llarga tirada amb una volta suplementària al descensor. Aquesta instal·lació de capçalera amb *parabolts* ens permet davallar una vertical directa d'uns 30-40 metres que ens fa guanyar bastant estona; a la pujada ja en parlarem. Arribats ja a les primeres plataformes, tota

Escalada per accedir al pou terminal. Fotografia d'Adam Clavet

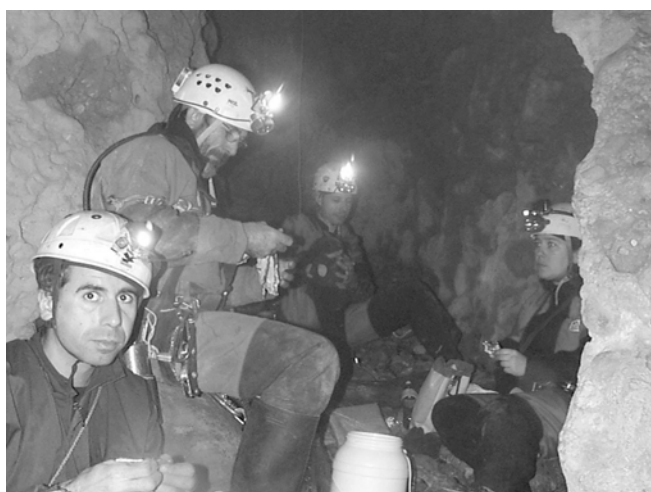
la cavitat continua amb una constant successió de verticals més o menys llargues i replans més o menys còmodes. És per aquest motiu que a partir d'aquí s'han d'anar muntant bastants reinstal·lacions i col·locant bastants espits. Ens sorprèn el fet que la capçalera estigui tan ben equipada amb *parabolts* i, en canvi, a partir d'aquí trobem sols espits que no estan tots en molt bon estat. El segon que muntem després de la gran vertical està tan malament que forçant amb la clau ens trenca el cargol de la plaqueta. No hi ha més remei que pujar altre cop i muntar en un espit que ja havíem deixat com a *no recomanable*.

Continuem la davallada; anem instal·lant corda i baixant d'un en un fins que arribem a un replà bastant còmode per a dues persones, on s'ha de muntar un passamà per arribar fins a l'extrem de la vertical i continuar avall. Després d'una

Explorant l'estret pou terminal. Fotografia d'Adam Clavet

comprovació de la corda que queda, continuem avall ja que el següent replà no és lluny i segur que trobarem un espit per a fer el canvi de cordes. La sorpresa ve quan comprovem que la corda s'acaba abans del que havíem previst, penjat al buit a sols 2 metres del nus de final de corda, no hi ha cap espit per a fer la unió de la corda per la qual haurem de seguir rapelant. No hi ha més remei que tornar a pujar (per segona vegada) fins al passamà i fer allí la unió de cordes. Pensem que no som massa lluny del final i portem la corda de 60 metres per a continuar. Així ho fem. Aquí es comet una errada que hauria pogut esdevenir un greu accident: s'havia posat al damunt del *petate* una baga del mateix gruix i color que la corda de 60 però que sols té 3 metres de llargada i la vam instal·lar en lloc de l'altra sense adonar-nos-en. Era dins al *petate* i no ho vam veure fins que, en muntar el descensor i treure-la, la punta (sense nus al final) quedava penjant a sols 2 metres.

Punt final de la cavitat a 103m. Fotografia d'Adam Clavet

Un cop canviada i col·locada la corda bona, seguim davallant i instal·lant la corda als diferents replans i parets; el final sembla a prop, s'intueix en la foscor, però quan

arribem a aquell punt el pou segueix tirant i tirant avall; sembla un pou sense final. La sorpresa següent vindrà més endavant: la corda per la qual baixem s'acaba de sobte i no arriba al final; també el primer que instal·la es queda a 2 metres del nus de final de corda. Això ens estranya molt ja que la mida de les cordes la teníem de referència per l'exploració d'un altre grup anteriorment. Aquí és on ens alegrem de portar una corda de més de 25 metres per si un cas. El problema que se'ns presenta és on les podem unir i si arribarem tot i així al fons que encara no és visible. Veiem que a l'altura d'on som no hi ha cap espit i ens plantegem unir les dues cordes amb un nus enmig de la vertical. Això vol dir que tothom haurà de fer el pas de nus, una maniobra que demana pràctica. Davant del crit "Tothom sap fer un pas de nus?" amb resposta afirmativa, optem per això i just en aquest moment, brillant enmig de la foscor, apareix un metre més avall un espit (sembla posat allí expressament). De fet, la corda hi arriba tan justa que l'hem de fer més llarga amb dos mosquetons. Un cop unides les dues cordes, davallem dos plataformes més petites i podem arribar finalment al terra. Si no és per la corda que portàvem de més, no podem arribar fins al fons.

Un cop arribats tots a baix, explorem un petit pou molt estret que hi al final de la plataforma i on suposem que acaba la via transversal. Després d'una estona a baix menjant, decidim iniciar la pujada i desinstal·lació de la

Segon equip de desinstal·lació esperant al replà. Fotografia d'Adam Clavet

cavitat. Aquí també decidim fer-ho per equips com vam fer al Pouetons de les Agulles, i ens dividim en dos grups. Amb molt bon ritme anem pujant tots seguits. Al canvi de cordes superior, on hi ha un replà semicòmode, fem el relleu d'equips de desinstal·lació. La pujada final de 30-40 metres es nota, ja que és l'última, però la llum del dia anima a pujar. Finalment, quan són les quatre de la tarda, surt el darrer del grup desinstal·lant. Hem sortit amb molt bon horari i molt més aviat del que ens pensàvem; en general, hem anat força ràpids i coordinats. No plou, però el dia està una mica encapotat.

Arribant al passama central. Fotografia d'Adam Clavet

Un cop recollit tot el material, iniciem la baixada fins al cotxe. El dia segueix bastant tapat i emboirat; sense entretenir-nos massa, arribem al cotxe just amb la darrera llum de dia i baixem fins a Collbató a menjar uns entrepans. L'exploració ha valgut molt la pena i tothom comenta que la cavitat s'ho val.

Xavier París

Estudi dels efectes dels olis Omega-3 i Omega-6 entre els "senderistes" del Gràcia. Abril-maig de 2003

Hem rebut l'estudi que, dins dels treballs per al doctorat, ha fet el nostre amic Joan Coll sobre els efectes positius dels àcids grassos Omega-3 i Omega-6 en el rendiment esportiu i la prevenció de les molèsties musculars en un grup de senderisme i en corredors d'alta muntanya.

A proposta seva, un grup de vint persones de les que anem habitualment a la sortida de senders que organitza mensualment en Manel Arnau ens vàrem oferir a col·laborar prenent els suplementes d'oli durant dos mesos i fent les corresponents lectures de pulsacions i altres paràmetres en dues sortides. Com a conclusions, sembla que no hi ha

Sabadell-Viladecavalls

diferències significatives entre els dos olis, encara que en alguns aspectes es constata una millora significativa entre els que prenen l'oli Omega-3.

Els dos olis tenen un gran interès nutritiu i epidemiològic perquè actuen en la prevenció de malalties cardiovasculars, són bons protectors de la pell en cas de ferides i infeccions, etc. L'Omega-3 (marca blava) es troba sobretot en el peix blau i el grup dels Omega-6 (marca vermella), en el germen de blat de moro, gira-sol i llavors de raïm.

L'estudi és molt complet i va ser guardonat amb un excel·lent. Si teniu interès de consultar-lo, demaneu-lo a la secretaria del club. Felicitem en Joan per la feina feta i li desitgem que arribi al doctorat amb èxit.

Ramon Izquierdo

ELS DIJOUS, D'EXCURSIÓ...

Som un petit grup (2-3) que sortim d'excursió els dijous. 4-5 hores de caminar, mitjana muntanya.

Darreres excursions fetes:

Bagà, els Empedrats, coll del Pendís.

Cantonigròs, santuari de Cabrera.

Vallter, Bastiments, pic de la Dona.

Si esteu interessats a sortir amb nosaltres truqueu a:

Ramon Izquierdo 934589290 – 639240417

ramonizquierdo@infonegoci.com

... I ELS DIMARTS, A ESQUIAR

A Masella, bons preus per a més grans de 65 anys.

Si hi esteu interessats truqueu a:

Ramon Izquierdo 934589290 – 639240417

ramonizquierdo@infonegoci.com

SORTIDES FOTOGRAFIA

Sortides urbanes a fer fotos, veure exposicions, etc.

Darreres sortides:

20 de setembre, festes de la Mercè (dances, correfoc)

18 d'octubre, CaixaForum, exposició Cartier-Bresson

15 de novembre, fotos al barri de Gràcia, exposicions a Colectania i centre de fotografia documental de Barcelona (carrer Mozart).

Properes sortides:

13 de desembre de 2003: Fira de Santa Llúcia

17 de gener: Gràcia de nit

21 de febrer: Turó de la Peira (cases barates)

21 de febrer

20 de març.

Si hi esteu interessats truqueu a:

Ramon Izquierdo 934589290 – 639240417

ramonizquierdo@infonegoci.com

AL TALLER D'HISTÒRIA DE GRÀCIA

Crec que des del Club Excursionista de Gràcia -que per mitjà del seu Arxiu de Gràcia, avui dipositat en l'Arxiu Municipal de la nostra vila, i també de la seva inoblidable Secció d'Estudis, que tant varen treballar a favor del reconeixement de la personalitat social i pública de la nostra realitat històrica- ens cal destacar la important tasca divulgadora que ha emprès el Taller d'Història de Gràcia en diversos àmbits. Bona prova d'això és la magnífica col·lecció de llibres que edita, les exposicions que realitza de fets i personalitats gracenques, les visites culturals pel nostre territori, els estudis relatius a diferents temes com, per exemple, el moviment coral, etc. No vull, expressament, detallar les persones que fan realitat aquesta meritòria tasca, perquè seria molt fàcil que ometés algun nom, i no voldria pas caure-hi. Sigui com sigui, a tots ells i elles, els prego que vulguin acceptar l'expressió del meu millor agraïment, i la meua confiança que el seu entusiasme i dedicació no defallirà i, per tant, seguirem gaudint de bones mostres dels seus treballs.

I aquesta admiració voldria concretar-la en una modesta aportació a la petita història de la nostra vila. En efecte, des de fa molts anys contemplo al carrer Montseny, voravia muntanya, cantonada al carrer Gran de Gràcia núms. 126/130, un rètol pintat a la paret anunciant un "**Conservatori Femení**", en el qual es podia aprendre: "*Solfeig - Piano - Armonia (sic) - Cant - Violí - Violoncel - Arpa - Guitarra - Mandolina - Rítmica - Idiomes*". En total, una àmplia i variada selecció d'assignatures.

FOTOGRAFIA

La particularitat d'aquesta pintada publicitària rau en què devia ser feta en les dècades dels 1920 o 1930. El que sí és segur és que, com a màxim, ho fou el 1936. La guerra, provocada per la insurrecció militar-feixista d'aquell any, podia induir poc a fer anuncis d'aquestes activitats. I, després del 1939, la victòria sagnant dels ja denominats franquistes i la seva política de genocidi cultural -i de tota mena- va significar la prohibició de la llengua catalana. Per tothom és ben coneguda la implacable repressió que, durant pràcticament quaranta anys, sofriren tots els mitjans d'expressió catalans, així com les nostres llibertats.

No sabem per què el nostre rètol s'escapà d'aquesta persecució. Com fou que les noves autoritats no l'esborraren, com ho feren en tants d'altres? El seu lloc és prou concorregut per no veure'l. Potser la seva relativa

altura el va salvar d'aquells repressors, preocupats per mirar arran de terra per tal de reprimir els ciutadans. Sigui com sigui, el fet és que l'anunci en català d'aquell **Conservatori femení** s'ha mantingut ferm malgrat el pas dels anys i de la intempèrie: pluja, vent, neu, calamarsades...

Feia temps que el volia fotografiar, perquè si bé hi ha hagut sempre el perill que s'enderroqués l'edifici, se'n restauressin les façanes o bé, simplement, l'esborressin, ara tot això és més plausible. La formidable bombolla immobiliària, o la positiva dèria restauradora, podrien fàcilment fer desaparèixer aquesta mostra de longevitat publicitària, així com el fet insòlit de sobreviure a tota una llarga política dictatorial.

En la fotografia, a més de poder contemplar la sanefa original, identificativa de tantes cases gracenques, podem comprovar que hi resten quatre claus de ferro cimentats a la paret, dels quals desconexem el seu objectiu. Podríem dir-nos que tal vegada subjectaven una placa que tapava en gran part el rètol, i que això podria ser que li hagués permès de passar desapercebut.

En tot cas he volgut, només, deixar constància d'aquest fet per a la petita història de la nostra vila. Alhora vull manifestar la meua admiració per aquells desconeguts pintors que, amb la seva professionalitat, varen saber utilitzar uns materials tan persistents. Quant durarien ara?

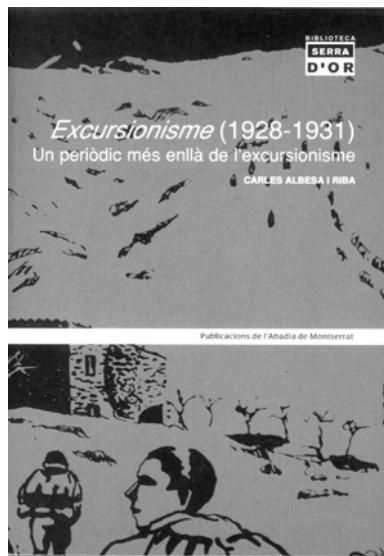
Deixo per a una altra ocasió poder aprofundir sobre les activitats d'aquest **Conservatori femení** i la seva incidència a Gràcia, si és que estava situat en el nostre perímetre, com sembla lògic. En el cas que la lectura d'aquest breu article arribés a alguna antiga alumna, li agrairia que em fes arribar els records que en guardés.

Joan Cervera i Batariu

CRÒNICA DE LLIBRES

Avui ens plau presentar-vos una nova obra del nostre benvolgut amic i consoci Carles Albesa i Riba. Si no recordo malament, aquest llibre deu fer el número deu de les seves aportacions a l'anàlisi amb profunditat dels més variats àmbits de l'excursionisme, en especial l'històric. L'estudi que posa a les nostres mans, editat el setembre de 2003, per

Publicacions de l'Abadia de Montserrat, dins de la col·lecció "Biblioteca Serra d'Or", es titula: "EXCURSIONISME (1928-1931)", amb l'aclariment "Un periòdic més enllà de l'excursionisme".

La motivació d'aquest llibre queda plenament explicada en la **Justificació**: "El 25 de març de 1977, la pàgina setmanal d'excursionisme del diari AVUI, que coordinava Jordi Mir, va publicar un article de Josep Maria Batista i Roca titulat *Mig segle endarrere*, en el qual deia:

A fi de difondre les nostres idees, vam emprendre la publicació del periòdic quinzenal EXCURSIONISME, del qual seria ben interessant que algun jove excursionista d'avui volgués fer un estudi per a comprovar la possible validesa de les idees que hi eren exposades.

L'autor del present treball ja no és jove, però sí un excursionista.

Quant al treball, que potser és exagerat qualificar d'estudi, es tracta en tot cas d'una aproximació al contingut d'una publicació excursionista poc coneguda i molt oblidada. Sobre la possible validesa de les idees que hi eren exposades, la qüestió es deixa al bon criteri del lector."

També el propi autor ens facilita, de manera molt explícita, quin era l'objectiu d'aquest diari quinzenal, tot dient-nos que el llibre vol ser, en realitat, un estudi sobre *Excursionisme*, del qual es publicaren 58 números, de l'abril de 1928 al febrer de 1931 i que es proclamava portaveu de tots els excursionistes de Catalunya i monitor d'aquest moviment. Hi col·laboraren destacats excursionistes i personalitats de la vida cultural i política del país, i el seu contingut ultrapassava la pràctica excursionista estricta per incidir en la formació del caràcter i l'orientació patriòtica, especialment en la darrera etapa quan el periòdic apareix vinculat a l'organització nacionalista Palestra. La publicació, ens concreta l'autor, preconitzava l'excursionisme com a mitjà per a la formació moral i social del jovent, i, segons expressió de Batista i Roca -el seu principal inspirador- calia que l'excursionisme, com tot el poble català, es decantés més per Esparta que per

Atenes, ja que es necessitaven homes íntegres i fermes més que no savis pusil·lànimes.

El llibre en qüestió pot considerar-se un element decisiu per a la interpretació i coneixement del que va significar aquella revista per a tot el moviment excursionista i, més encara, per a tot el jovent d'aquell període que, impregnat d'un fort sentit nacionalista, va esdevenir el fonament per a la recuperació d'una identitat catalana encarnada per la Generalitat republicana. En aquest sentit, Carles Albesa ens facilita un ampli estudi introductori que abraça els següents capítols, tots ells amb unes anàlisis i continguts molt ben fonamentats:

- Propòsits d'*Excursionisme*.
- L'equip responsable del periòdic.
- Aspecte material.
- El model de llengua.
- Accions solidàries.
- Els concursos.
- Una proposta radical.
- Discriminatori?.
- Segona època del periòdic.
- Píndoles estimulants.
- Crònica d'una mort no anunciada.
- Josep M. Batista i Roca i *Excursionisme*.

A tall de resum arriba a la conclusió que *Excursionisme* va ser l'instrument periodístic al servei d'un projecte de millorament individual i col·lectiu que donà preferència -com ja s'ha dit- a la formació del caràcter i de la voluntat per al conreu de la intel·ligència. Un projecte amb un component utòpic, com pot deduir-se d'aquest fragment extret d'un editorial del periòdic: *L'excursionista deu fer-se una vida per a ell; procurant ésser tots els instants de la seva existència integralment excursionista. En aquest aspecte l'excursionisme deixa d'ésser estrictament un deport; l'excursionisme esdevé una virtut social, un credo humà, la fita del qual és la humanització de l'home; l'emancipació de l'home com a fenomen natural.* I Carles Albesa acaba manifestant amb rotunditat: "una bona dosi d'optimisme amb unes gotes d'utopia!".

A continuació d'aquest estudi introductori, el llibre ofereix un índex alfabètic d'autors i articles anònims que resumeix, encertadament en unes poques línies, el contingut de gairebé 600 entrades, a més d'un índex de matèries i un altre de biogràfic -estricteament excursionista i amb dades difícils d'obtenir- dels col·laboradors més assidus.

Cal adonar-se de l'amplitud i varietat de les referències que ens ofereix Carles Albesa per comprendre la intensitat i minuciositat del treball realitzat, el qual ens forneix una informació de primera mà sobre el contingut dels articles publicats per *Excursionisme* i, també, de la seva orientació formativa.

Moltes felicitats, amic Carles, per la teva nova aportació al coneixement i divulgació del moviment excursionista en els seus àmbits històrics, socials, polítics i patriòtics.

Joan Cervera i Batariu

TAFANEJAR PER BARCELONA

Escultures barcelonines. No ha estat fàcil d'aplegar determinades obres i saber-ne el nom.

TEMPLE EXPIATORI AL SAGRAT COR. El Tibidabo, a 542 m. El temple que hi ha

al cim és votiu al Sagrat Cor; al capdamunt té una estàtua de grans dimensions (foto amb el meu fill abans d'instal·lar-la).

ALS CATALANS MORTS PER LA FRANÇA 1914 1918. Hom diu que dels quinze mil catalans que passaren la frontera per anar a lluitar als fronts de França o d'orient en quedaren dotze mil sobre el camp de batalla.

PASTOR TOCANTE EL FLABIOL. Autor: Gargallo i Catalan. Lloc: plaça de Catalunya.

AMOR A LA INFÀNCIA. Instal·lat a l'Escola Municipal del Bosc Experimental. Lloc: Parc de Montjuïc.

EL TREBALL. Ofrena de Llimona a la corporació municipal i als obrers que havien treballat a l'Exposició Internacional de Barcelona del 1929. Lloc: recinte de la Fira de Mostres, av. Maria Cristina, Montjuïc.

SAVIESA. Autor: Miquel Oslè i Saenz. El pare, militar de carrera, el duia a passejar pel parc de la Ciutadella, i al Miquel li cridava l'atenció l'estàtua eqüestre del general Prim. El pare, convençut, li preguntà si voldria ser general

ell també. "No", respongué, "jo el que voldria és saber fer una estàtua tan bonica com aquesta".

ACOQUETA I MEDITACIÓ. Lloc d'emplaçament: Rambla de Catalunya. Autor: Granyer i Giral (el seu fill viu al passatge Mulet, número 14, i està casat amb Montserrat Mañà, germana d'Assumpta Mañà, casada amb el germà del nostre amic i soci del Club Toni Vives).

HOMENATGE AL COS DE BOMBERS. Assolida pega de l'estima ciutadana envers el Cos de Bombers. Lloc: carrer Provença cantonada Villarroel.-

LA SENYORETA DEL PARAIGUA. També coneguda com *La dama del paraigua*. Vestida amb polisson, a la moda de l'any 1888. Del paraigua raja aigua per les puntes.

Escau d'afegir que això és sols una petita selecció de la gran quantitat d'escultures de la ciutat.

Antonio Moreno

Adherit a:

Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya
Associació d'entitats Excursionistes del Barcelonès
Grup Alta Muntanya Espanyol

Membre Fundador de la Federació Internacional de Càmping i Caravàning
Representant a Catalunya del Càmping Club de França

Federació Catalana d'Espeleologia
Federació Catalana d'Entitats Corals

EDITOR: Club Excursionista de Gràcia
DIRECTOR: Guillem Martín i Brasó

a/e: cegracia@cegracia.com
web: <http://www.cegracia.com>
Dip. legal: B.9720-1961